

Roswitha Skare, professor, Institutt for språk og kultur, UiT Norges arktiske universitet
roswitha.skare@uit.no

Åse Hedemark, universitetslektor, Institutionen för ABM, Uppsala universitet,
ase.hedemark@abm.uu.se

Tore Slaatta, professor, Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag, OsloMet –
storbyuniversitetet, tore.slaatta@oslomet.no

Book review:

Folkebiblioteket som uavhengig møtestad og arena for offentlig samtale og debatt i ei digital tid

Elin Golten (2022). Folkebiblioteket som uavhengig møtestad og arena for offentlig samtale og debatt i ei digital tid. Institutt for arkiv, bibliotek- og informasjonsfag, OsloMet, storbyuniversitetet.

Elin Golten har valgt folkebibliotekene i Fjell og Voss for å undersøke hvordan sentrale aktører i lokalsamfunn definerer "biblioteket som ein møtestad og ein institusjon som skal byggje opp under ei berekraftig lokal offentlighet" (s. 8). Ved å svare på spørsmålene søker avhandlingen å belyse om teorier om bibliotekenes sosiale og demokratiske rolle, har empirisk belegg. Avhandlingen bygger sine analyser på innhentet empiri fra 42 kvalitative semi-strukturerte intervjuer innenfor fire grupper med ulike tilknyttinger til de 2 case-bibliotekene:

- 1) bibliotekansatte
- 2) bibliotekbrukere
- 3) samarbeidspartnere og
- 4) politikere.

Introduksjon utdyper hva som menes med bibliotekenes "sosiale vending" i lys av ideer om deltakerdemokrati og offentlighetsteori. Nyere utfordringer som digitalisering endrer forståelsen av bibliotekrommet, og "[...] folkebiblioteka er uløseleg knytt til det samfunnet dei opererer i og til rådande offentleg sfære". Dette forventes å skape behov for "nye former for legitimitet" (s. 15). Introduksjonen gir videre en utdyping av "moglegheiter og utfordringar med ei digital offentlegheit".

I delen Forskningsdesign og metode trekkes faglitteratur inn for å belyse metodologiske utfordringer i avhandlingen før selve forskningsdesignet presenteres. Her begrunnes særlig valg av case (folkebibliotekene i Fjell og Voss) i likheter og ulikheter mellom de to. Det sies blant annet at de to stedene/casene har ulike "utviklingsdynamikk" (s. 36). Under avsnittet "Gjennomføring" presenteres utvalg og metoder mer inngående.

Avhandlingens analyser og funn baserer seg på funn fra det empiriske materiale. I kapittel Teoriar, grunnomgrep og tidlegare forskning presenterer Goltens sentrale og anerkjente teorier om hvordan bibliotek kan forstås eller også være offentlige møteplasser for samtale, sosial interaksjon og deliberasjon i en demokratisk offentlighet. Underveis operasjonaliseres teoriene mot forventninger til den metodiske utforskningen av de to casene, Fjell og Voss folkebibliotek. Også teorier om betydning av digital utvikling og tidligere studier av aktørers vurderinger av bibliotek blir kommentert.

Funn og analyse er avhandlingens mest omfattende kapittel. Her gis det en systematisk gjennomgang av intervjuene med de ulike aktørgruppene. De to hovedtemaene om møteplass og deliberasjon brytes ned i flere undertema, og aktørgruppens vurderinger drøftes hver for seg, på hvert sted/case, og sammenfattes, suksessivt.

Funnene i det foregående kapittelet drøftes videre opp mot de tidligere gjennomgåtte teoriene i neste kapittel (Drøfting), før Konklusjonar til slutt tar for seg sammenfallene mellom de utvalgte teoriens påstander (Sennet, Lofland, Habermas m.fl) om bibliotekenes posisjoner og roller som møtested og demokratisk institusjon. På denne bakgrunn diskuteres de to bibliotekenes posisjoner i sine respektive lokalsamfunn, og mulige strategier for videreutvikling. Et funn med teoretisk relevans fremheves ved at Sennet og Lofland sine teorier kan "utvidast til òg å gjelde meir rurale strom" (s. 264)

Elin Goltens avhandling er av relevans for forskning innen bibliotek- og informasjonsvitenskap, i særdeleshet innenfor forskning på folkebibliotekenes rolle og utvikling. Avhandlingen bidrar med et stort empirisk tilfang som i tillegg til å gi avhandlingen et solid analysemateriale, også er av praktisk interesse for sektoren.

Avhandlingens styrke er nettopp den bredt anlagte og gjennomførte innsamling av empiri som bidrar til ny kunnskap om mellomstore folkebibliotek i distriktene. Den anvender teorier som oftest har vært diskutert i forbindelse med storbybibliotek på et nytt empirisk felt og gir på denne måten et verdifullt og originalt bidrag til norsk og nordisk bibliotekforskning.

Men avhandlingen har også noen svakheter. Den mangler en bredt anlagt, og diskuterende gjennomgang av tidligere forskning, som kunne gitt et mer sammensatt og rikt bilde av folkebibliotekforskningen. Avhandlingen fremstår noe lukket og unødig avgrenset i forhold til alternative perspektiver der f.eks. en bredere sosial kontekst og aspekter knyttet til makt, kunne vært trukket inn. Forfatteren kunne også med fordel ha hatt et noe mer kritisk blikk på valgte teorier. Man kunne f.eks. tenkt seg ett kapittel som beskrev hvordan forskning om folkebibliotek tidligere er gjennomført, hva som karakteriserer dette forskningsfeltet spesielt, og som diskuterte likheter og

forskjeller mellom forskningsområder, forskningstradisjoner og -prosjekter. Er lignende studier som denne gjort andre steder? Hva skiller denne studien fra andre, foregående studier? Hva ønsker kandidaten å oppnå med nettopp denne studien? Generelt kan det også anføres at den tidligere forskning som blir nevnt, er norsk og i stor grad bygger på den samme antakelsen om biblioteket som møteplass, som i denne avhandlingen. Et bredere perspektiv både faglig og empirisk, på f.eks. nordisk forskning, der man også kunne sammenligne f.eks. ulike betoningene av "møteplassfunksjonen" i bibliotekforskningen, ville styrket avhandlingen. Andre relevante spørsmål man kunne ha stilt kunne være om man også kan benytte avhandlingens teoretiske perspektiver og forskningsdesign på bibliotek i andre land?

Avhandlingens gjennomgang av tidligere forskning er avgrenset til den del av folkebibliotekforskning som særlig arbeider med utgangspunkt i offentlighetsteorier og møteplass-problematikk. Her savnes det inkludering av anerkjente forskere på feltet som f.eks. Lisa Ohlsson Dahlquist (som riktignok nevnes senere på s. 259), Lisa Engström og Geir Vestheim. En annen viktig bidragsyter i folkebibliotekforskningen som f.eks. Joacim Hansson nevnes ikke i det hele tatt. Et bredere anslag i kapittelet ville bedret leserens forståelse av forskningsfeltet, og bidratt til en sterkere problematisering av flere, mulige teoretiske utgangspunkter for avhandlingen.

Med utgangspunkt i folkebiblioteklovens formuleringer om offentlighet utvikles de to teoretiske dimensjonene av møteplassbegrepet, henholdsvis offentlighet og deliberasjon – i en rekke ulike teorier og begreper. Spesielt nevnes det offentlige rom og ulike prinsipper for offentlig interaksjon, Richard Sennetts verktøy for dialog, Loflands aspekter og Audunsons distinksjon mellom høy- og lavintensive møteplasser. Videre nevnes Oldenburgs stedstypologi og Habermas sin teori om det deliberative demokrati. Teorier og begreper må her regnes som overlappende, i det de alle betoner møter, samtaler, dialoger med ukjente og fremmede (med unntak av Oldenburg, som mener at det også finnes et "tredje sted" for møter med folk man kjenner). De to teoretiske dimensjonene beskrives imidlertid innledningsvis som forskjellige (s. 55), og samtidig som sammenfallende og i stor grad like. At de er sammenfallende framstår mest tydelig, og det er mer uklart på hvilke måter teoriene er forskjellige. Også her savnes utdyping: Habermas offentlighetsteori og tanker om deliberasjon framstår jo som det overgripende, teoretiske perspektivet som ligger til grunn for de øvrige forskernes (dvs. Lofland, Sennets, Audunsons) teorier om møteplasser.

De ulike begrepene som nevnes i kapittelet tenderer dermed til å flyte i hverandre, og det blir ikke helt tydelig hvordan Golten har arbeidet for å skille teoriene fra hverandre i det empiriske arbeidet.

Avhandlingen bidrar med et stort empirisk materiale, der spørsmål knyttet til valg av casene og deres representativitet, hvordan man f.eks. definerer arrangement og hvordan man velger informanter er sentrale spørsmål som også kan bidra til fremtidige diskusjoner om hvordan det kan lages arrangement som er relevante og interessante for alle innbyggerne i en kommune.